

2023/2028(INI)

20.9.2023

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

της Επιτροπής Συνταγματικών Υποθέσεων

προς την Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών
Υποθέσεων

σχετικά με την κατάσταση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ το 2022 και
το 2023
(2023/2028(INI))

Συντάκτης γνωμοδότησης: François Alfonsi

PA_NonLeg

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων καλεί την Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να συμπεριλάβει στην πρόταση ψηφίσματός της τις ακόλουθες προτάσεις:

1. εκφράζει την ικανοποίησή του για την πρόοδο που σημειώθηκε στις διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της ΕΕ στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), όπως απαιτείται από τη Συνθήκη της Λισαβόνας, και για την προσωρινή συμφωνία που επιτεύχθηκε προσφάτως επί του σχεδίου αναθεώρησης των πράξεων προσχώρησης· ζητεί να ολοκληρωθεί η προσχώρηση το συντομότερο δυνατόν προκειμένου να εδραιωθεί και να καταστεί συνεκτικότερη η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη, με την υπαγωγή όλων των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων στην αρμοδιότητα της ΕΣΔΑ και με την παροχή της δυνατότητας στους πολίτες να προσφεύγουν απευθείας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατά της Ένωσης· καλεί επίσης την ΕΕ να προσχωρήσει στη Σύμβαση-πλαίσιο για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων και τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες·
2. ζητεί να ολοκληρωθεί η προσχώρηση της ΕΕ και των κρατών μελών της στις συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, η Σύμβαση για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης, η Σύμβαση ποινικού δικαίου για τη διαφθορά και η Σύμβαση αστικού δικαίου για τη διαφθορά, καθώς και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης και η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης· καλεί τα όργανα της ΕΕ και των κρατών μελών να προωθήσουν τη σφαιρική και εποικοδομητική συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης, προκειμένου να ενισχυθούν οι αντίστοιχες αρμοδιότητές τους όσον αφορά τη διασφάλιση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων·
3. τονίζει τη σημασία της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των γυναικών, την καταπολέμηση της βίας και της ενδοοικογενειακής βίας και καλεί τα έξι κράτη μέλη που δεν την έχουν ακόμη κυρώσει να το πράξουν χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση·
4. ζητεί να ενισχυθεί ο καίριος ρόλος του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA), μεταξύ άλλων με την επέκταση των καθηκόντων και των εξουσιών του για την περαιτέρω προώθηση και προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε ολόκληρη την ΕΕ·
5. τονίζει τον ρόλο των κρατών μελών σε όλα τα επίπεδα, ιδίως των εθνικών και περιφερειακών κοινοβουλίων, των εθνικών και τοπικών διοικήσεων και των αρχών επιβολής του νόμου, στη διασφάλιση της πλήρους εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων («ο Χάρτης») κατά την εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας· υπενθυμίζει ότι ο FRA πρέπει να διαθέτει επαρκείς ικανότητες και πόρους για την εκτέλεση των καθηκόντων που του έχουν ανατεθεί σύμφωνα με την ανανεωμένη εντολή του·

6. καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να ενημερώσουν περαιτέρω τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών και να τους συμπεριλάβουν στην υλοποίηση του Χάρτη· υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με την έκθεση του FRA για τα θεμελιώδη δικαιώματα του 2022, υπάρχει ακόμη περιθώριο βελτίωσης ως προς την προστασία και την προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε τοπικό επίπεδο· υπενθυμίζει την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι τα δικαιώματα και οι αρχές που κατοχυρώνονται στον Χάρτη λαμβάνονται δεόντως υπόψη σε κάθε στάδιο της νομοθετικής διαδικασίας της ΕΕ και να παρακολουθείται η εφαρμογή όλων των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται σε αυτόν, σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης· τονίζει ότι η ΕΕ πρέπει επίσης να δώσει προτεραιότητα στην εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση των πολιτών της όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματά τους, διασφαλίζοντας ότι είναι επαρκώς ενημερωμένοι και εξουσιοδοτημένοι να τα ασκούν·
7. λαμβάνει υπόψη την έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης, της 6ης Οκτωβρίου 2022, με τίτλο «Ελευθερία του πολιτικού λόγου: επιτακτική ανάγκη για τη δημοκρατία»· τονίζει ότι η ελευθερία της έκφρασης στην ΕΕ δεν πρέπει να περιορίζεται από τα συμφέροντα, το συνταγματικό πλαίσιο ή τις πολιτικές επιλογές ενός κράτους μέλους· τονίζει τη σημασία του πλουραλισμού των μέσων ενημέρωσης και της ελευθερίας του λόγου· τονίζει την ανάγκη να διασφαλιστεί η αμεροληψία και η ουσιαστική ανεξαρτησία των εθνικών ρυθμιστικών αρχών από τις κυβερνήσεις· καταδικάζει απερίφραστα την αδικαιολόγητη και δυσανάλογη παρέμβαση των εν λόγω αρχών στη δημοσιογραφική έκφραση και στις συντακτικές αποφάσεις σε ορισμένα κράτη μέλη· επικροτεί, στο πλαίσιο αυτό, την πρόταση για έναν ευρωπαϊκό νόμο για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και ζητεί την ταχεία έγκρισή του·
8. λαμβάνει γνώση της έκθεσης του Συμβουλίου της Ευρώπης του Ιουνίου 2022, με τίτλο «Το κατασκοπευτικό λογισμικό Pegasus και οι επιπτώσεις του στα ανθρώπινα δικαιώματα»· εκφράζει τη βαθιά ανησυχία του για το συμπέρασμα ότι το κατασκοπευτικό λογισμικό Pegasus έχει ή ενδέχεται να έχει αρνητικές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην αξιοπρέπεια, της ελευθερίας του συνέρχεσθαι, της θρησκευτικής ελευθερίας, ακόμη και της σωματικής και ψυχολογικής ακεραιότητας του ατόμου· καλεί τα κράτη μέλη να παύσουν αμέσως τη χρήση του κατασκοπευτικού λογισμικού Pegasus·
9. λαμβάνει γνώση των γνωμοδοτήσεων, των εκθέσεων και των μελετών της Επιτροπής της Βενετίας· ζητεί την τήρησή τους και να δοθεί η κατάλληλη συνέχεια·
10. λαμβάνει γνώση των εκθέσεων του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ σχετικά με την παρακολούθηση εκλογών στα συμμετέχοντα κράτη στην ΕΕ·
11. εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα και το καθεστώς διαμονής των πολιτών της ΕΕ και του Ηνωμένου Βασιλείου έχουν περιοριστεί σημαντικά από την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ· τονίζει ότι το πρωτόκολλο για τη Βόρεια Ιρλανδία αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ομαλή συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και του Ηνωμένου Βασιλείου· καλεί την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και όλα τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν την πλήρη προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών της ΕΕ και του Ηνωμένου Βασιλείου, όπως ορίζονται

στη συμφωνία αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου, στη συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας και στο πλαίσιο του Ουίνδσορ, καθώς και εκείνων που κατοχυρώνονται στη Συμφωνία της Μεγάλης Παρασκευής·

12. θεωρεί ότι ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας θέτει την ΕΕ σε μια νέα κατάσταση, και συγκεκριμένα τη θέτει ενώπιον μιας ενδεχόμενης διεύρυνσης για να συμπεριλάβει την Ουκρανία, τη Μολδαβία, τη Γεωργία και τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, έχοντας ως θεμελιώδη βάση τα κριτήρια της Κοπεγχάγης, ιδίως τη σταθερότητα των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων·
13. καλεί τα κράτη μέλη να μεταχειρίζονται με ανθρωπιά και αλληλεγγύη όλα τα άτομα που αναζητούν καταφύγιο από τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας, σύμφωνα με τους ισχύοντες διεθνείς κανόνες και συμφωνίες· ζητεί, εν προκειμένω, την πλήρη εφαρμογή του άρθρου 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), ιδίως όσον αφορά τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο των εν εξελίξει διαπραγματεύσεων για το νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο·
14. χαιρετίζει την έγκριση του ευρωπαϊκού μηχανισμού για το κράτος δικαίου από την Επιτροπή και την επακόλουθη ετήσια δημοσίευση της έκθεσης για το κράτος δικαίου από το 2020· καταδικάζει απερίφραστα τις σοβαρές παραβιάσεις των αρχών του κράτους δικαίου σε ορισμένα κράτη μέλη εις βάρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών· εκφράζει τη βαθιά του ανησυχία, ειδικότερα, για τις αποφάσεις που θέτουν υπό αμφισβήτηση την υπεροχή του δικαίου της ΕΕ και καλεί την Επιτροπή να κρατήσει μια πολύ σθεναρή στάση κατά των επίμονων επιθέσεων που παρατηρούνται σε ορισμένα κράτη μέλη κατά του κράτους δικαίου ή κατά οποιασδήποτε αξίας κατοχυρώνονται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ, κάνοντας χρήση όλων των διαθέσιμων εργαλείων· εκφράζει την ικανοποίησή του για την έκθεση του 2023 για το κράτος δικαίου που εκπόνησε η Επιτροπή, ιδίως για το σύνολο των ειδικών συστάσεων προς τα κράτη μέλη σχετικά με τα εθνικά συστήματα απονομής δικαιοσύνης, τα πλαίσια για την καταπολέμηση της διαφθοράς, την ελευθερία και τον πλουραλισμό των μέσων ενημέρωσης και τα θεσμικά ζητήματα που σχετίζονται με τα συστήματα ελέγχων και ισορροπιών· επαναλαμβάνει την υποστήριξή του για την πλήρη εφαρμογή του κανονισμού για την αιρεσιμότητα όσον αφορά το κράτος δικαίου και την έκκλησή του για διοργανική συμφωνία σχετικά με έναν νέο μηχανισμό για τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα· τονίζει ότι, κατά την επόμενη αναθεώρηση των Συνθηκών, το άρθρο 7 της ΣΕΕ πρέπει να μεταρρυθμιστεί και να ενισχυθεί προκειμένου να διασφαλιστεί η εφαρμογή και η αποτελεσματικότητά του·
15. προτείνει ο σεβασμός του κράτους δικαίου να μην αποτελεί απλώς προϋπόθεση για την προσχώρηση νέων κρατών μελών, αλλά δεσμευτική και εκτελεστή υποχρέωση για όλα τα κράτη μέλη, η οποία θα πρέπει να παρακολουθείται καθ' όλη τη διάρκεια της προσχώρησής τους στην ΕΕ¹·
16. ζητεί τη δημιουργία ετήσιων διασκέψεων για το κράτος δικαίου μετά τη δημοσίευση της έκθεσης της Επιτροπής για το κράτος δικαίου, με τη συμμετοχή αντιπροσωπειών

¹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Φεβρουαρίου 2019 σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ, ΕΕ C 449 της 23.12.2020, σ. 28.

από όλα τα κράτη μέλη, τυχαία επιλεγμένων πολιτών από διαφορετικά υπόβαθρα, βουλευτών, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, κοινωνικών εταίρων και εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών, βάσει της πρότασης που παρουσίασε η Διάσκεψη για το Μέλλον της Ευρώπης·

17. εκφράζει τη λύπη του για τα πρόσφατα σκάνδαλα που αμαυρώνουν την εικόνα της ΕΕ, όπως το σκάνδαλο διαφθοράς Qatargate και η κρατική κατασκοπεία μέσω του Pegasus, που μεταξύ άλλων έχει ως στόχο και βουλευτές του ΕΚ· ζητεί να αντιμετωπιστούν ενδελεχώς όλες οι επιπτώσεις αυτών των σκανδάλων, με στόχο την πλήρη αποκατάσταση της φήμης και της αξιοπιστίας του Κοινοβουλίου, προκειμένου να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα·
18. χαιρετίζει, στο πλαίσιο αυτό, την έγκριση των τροποποιήσεων του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που αποσκοπούν στην ενίσχυση της ακεραιότητας, της ανεξαρτησίας και της λογοδοσίας του·
19. εκφράζει την ικανοποίησή του για το έργο της εξεταστικής επιτροπής που συστάθηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (επιτροπή PEGA) για τη διερεύνηση των υφιστάμενων εθνικών νόμων που διέπουν την παρακολούθηση και για τη διαπίστωση του κατά πόσον το κατασκοπευτικό λογισμικό χρησιμοποιήθηκε για πολιτικούς σκοπούς εναντίον, για παράδειγμα, δημοσιογράφων, πολιτικών ή δικηγόρων· τονίζει ότι η παράνομη χρήση κατασκοπευτικού λογισμικού από τις εθνικές κυβερνήσεις υπονομεύει την ευρωπαϊκή δημοκρατία και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων· ζητεί μεγαλύτερη διαφάνεια εντός των κρατών μελών όσον αφορά τους νόμους που διέπουν την παρακολούθηση, προκειμένου να αποφευχθεί η εμφάνιση νέων σκανδάλων μαζικής παρακολούθησης·
20. εκφράζει τον αποτροπιασμό και τη βαθιά ανησυχία του για τα πορίσματα της έκθεσης της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης σχετικά με τις επιχειρησιακές δραστηριότητες του Frontex στην Ελλάδα και την κατάφωρη περιφρόνηση του Οργανισμού για τις ζωές των μεταναστών και την ενεργό παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους·
21. καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να υιοθετήσουν μια προορατική πολιτική για την πρόσβαση στα έγγραφα, την ακεραιότητα και τη διαφάνεια, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι πολίτες μπορούν να ασκούν αποτελεσματικά το δικαίωμά τους να ελέγχουν το έργο και τις δραστηριότητες των θεσμικών οργάνων της ΕΕ·
22. υπογραμμίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 19 της ΣΕΕ, το άρθρο 67 παράγραφος 4 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το άρθρο 47 του Χάρτη, η ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του κράτους δικαίου και του δικαιώματος για αποτελεσματική έννομη προστασία· συνιστά να εγκαταλειφθεί η τρέχουσα προσέγγιση σύμφωνα με την οποία οι υποθέσεις που αφορούν το κράτος δικαίου σε μια χώρα αντιμετωπίζονται σε ad hoc βάση, ζητεί δε να αναπτυχθούν κριτήρια και εκτιμήσεις πλαισίου για την καθοδήγηση των κρατών μελών όσον αφορά τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση πιθανών ζητημάτων που άπτονται του κράτους δικαίου·
23. τονίζει ότι το κράτος δικαίου είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τον σεβασμό της δημοκρατίας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ότι, επομένως, οι εν λόγω τρεις αρχές πρέπει να παρακολουθούνται από κοινού·

**ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΚΡΙΣΗ
ΣΤΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

Ημερομηνία έγκρισης	20.9.2023
Αποτέλεσμα της τελικής ψηφοφορίας	+ : 21 - : 3 0 : 0
Βουλευτές παρόντες κατά την τελική ψηφοφορία	Włodzimierz Cimoszewicz, Ana Collado Jiménez, Gwendoline Delbos-Corfield, Salvatore De Meo, Daniel Freund, Charles Goerens, Sandro Gozi, Zdzisław Krasnodębski, Jaak Madison, Victor Negrescu, Max Orville, Paulo Rangel, Domènec Ruiz Devesa, Jacek Saryusz-Wolski, Helmut Scholz, Pedro Silva Pereira, Loránt Vincze, Rainer Wieland
Αναπληρωτές παρόντες κατά την τελική ψηφοφορία	François Alfonsi, Vladimír Bilčík, Mercedes Bresso, Pascal Durand, Alin Mituța
Αναπληρωτές (άρθρο 209 παράγραφος 7 του Κανονισμού) παρόντες κατά την τελική ψηφοφορία	Sara Skyttedal

**ΤΕΛΙΚΗ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ ΜΕ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΚΛΗΣΗ
ΣΤΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

21	+
PPE	Vladimír Bilčík, Ana Collado Jiménez, Salvatore De Meo, Paulo Rangel, Sara Skyttedal, Loránt Vincze, Rainer Wieland
Renew	Charles Goerens, Sandro Gozi, Alin Mituța, Max Orville
S&D	Mercedes Bresso, Włodzimierz Cimoszewicz, Pascal Durand, Victor Negrescu, Domènec Ruiz Devesa, Pedro Silva Pereira
The Left	Helmut Scholz
Verts/ALE	François Alfonsi, Gwendoline Delbos-Corfield, Daniel Freund

3	-
ECR	Zdzisław Krasnodębski, Jacek Saryusz-Wolski
ID	Jaak Madison

0	0

Υπόμνημα των χρησιμοποιούμενων συμβόλων:

- + : υπέρ
- : κατά
- 0 : αποχή